

NACIONALNA STRATEGIJA

ZA BORBU PROTIV KORUPCIJE ZA PERIOD OD 2024-2028. GODINE

("Sl. glasnik RS", br. 63/2024)

1. Uvod

Usvajanje Nacionalne strategije za borbu protiv korupcije za period od 2024-2028. godine (u daljem tekstu: Strategija) motivisano je potrebom da se procesi usmereni na borbu protiv korupcije planiraju i urede na sveobuhvatan i sistemski način.

Nesumnjivo je da je korupcija negativna društvena pojava koja razara temelje društvenog uređenja, građanskih sloboda, načela demokratije i osnovnih prava građana. Korupcija predstavlja negativnu pojavu koja ne nastaje "preko noći",¹ i u velikoj meri podrija društvene, ekonomske, pravne i političke temelje svake države. Proces koji vode stvaranju koruptivnog okruženja traju, pa se na podnebljima poput našeg dovode u vezu sa ratnim dešavanjima, političkim promenama, slabljenjem privrednog sistema, ekonomskim modelima privatizacije, stečaja i drugih postupaka promena državnog vlasništva i uopšte svim ostalim oblicima tranzicione politike. Pravni i ekonomski aspekti korupcije ispoljavaju se kroz niz pravila i procedura na bazi kojih se može pogodovati privatnim interesima na uštrb javnih. Međutim, sociološka dimenzija ovog fenomena je daleko kompleksnija i dublja, jer pored pojavnih oblika, ispituje uzroke i ambijent za nastanak korupcije i to na jednom opštem, društvenom i sistemskom nivou. Taj sistem obuhvata i društvene, i pravne, i moralne norme socijalno (ne)adekvatnog ponašanja. S obzirom na to da je iskorenjivanje korupcije praktično nemoguće, posebno onda kada poprimi organizovane oblike delovanja, velika pažnja se posvećuje njenom sprečavanju. To, naravno, ne znači da represija nema efekta, ali društvena reakcija u užem smislu podrazumeva upravo preventivni tretman korupcije. S tim u vezi, sa rastom opasnosti od nedozvoljenih akcija, raste potreba reagovanja na stvorene koruptivne rizike i pre nego što poprime ozbiljnije forme, kao što je izvršenje krivičnih dela. U svakom slučaju, društveni troškovi korupcije daleko prevazilaze vrednost imovine koju na ovaj način prisvajaju lica koja preduzimaju koruptivne radnje. Zbog toga korupcija i finansijski kriminal slabe poverenje u državne institucije, nanose štetu privatnim ulagačima i onemogućavaju efikasno funkcionisanje mehanizama za smanjenje siromaštva, kao i programe javnih usluga u najrazličitijim oblastima ("lokalno" upravljanje, zdravstvo, obrazovanje, bezbednost itd). Tako se javlja jedan disfunkcionalan društveni odnos između učesnika u njemu (tj. svih građana) koji vodi neravnomernom socio-ekonomskom razvoju društva generalno. Imajući u vidu navedeno, jedno od ključnih metodoloških pitanja strateškog pristupa u borbi protiv korupcije je: Kako se mogu sprečiti, smanjiti, kanalisati i suzbiti rizici i povrede koji su sistemski nastali kao deo koruptivnih aktivnosti? Ovo naročito s obzirom na komentar s početka - da koruptivni procesi imaju duboke korene u društvenoj zajednici i da kao takvi traju, a posledično traje i postupak valjanog odgovora na njih.

Stoga borba protiv korupcije predstavlja jedan od ključnih strateških prioriteta Republike Srbije, kao i deo procesa evropskih integracija. Proces usaglašavanja nacionalnih pravnih sistema sa standardima Evropske unije (u daljem tekstu: EU) u oblasti borbe protiv korupcije, kao i primena tih standarda, predstavljaju jedan od najvećih izazova ne samo za države kandidate, već i za države članice.

Uvažavajući ranija nastojanja da se kroz usvajanje strateških dokumenata unapredi borba protiv korupcije, usvajanje ove strategije rezultat je strateškog opredeljenja da se izgradi demokratsko društvo zasnovano na načelima vladavine prava, transparentnosti i odgovornosti, u kome sistem integriteta sprečava korupciju. Uz kontinuirano sprovođenje i nadogradnju postojećih antikorupcijskih mehanizama svrha novog strateškog dokumenta je jačanje postojećih i stvaranje novih sistemskih rešenja za sprečavanje korupcije na svim nivoima i podizanje svesti o štetnosti korupcije, kao i stvaranje uslova za efikasnije otkrivanje, krivično gonjenje i sankcionisanje koruptivnih krivičnih dela.